

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-
педагогічної роботи

професор В. Д. Марковський
“30” серпня 2019 року

Кафедра латинської мови та медичної термінології

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ»

Навчальний рік 2019 - 2020

галузь знань	<u>22 «Охорона здоров'я»</u> (шифр і назва напрямку підготовки)
спеціальність	<u>227 «Фізична терапія, ерготерапія»</u> (шифр і назва спеціальності)
курс	перший

1. Дані про викладачів, що викладають дисципліну

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Зана Людмила Юріївна Дюрба Діна Вікторівна Вигранка Тетяна Василівна Лебедь Юлія Федорівна
Контактний тел.	Зана Л. Ю. 0676896928 Дюрба Д. В. 0966472961 Вигранка Т. В. 0996692906 Лебедь Ю. Ф. 0964622581
E-mail:	kaflatkhnmu@gmail.com Зана Л. Ю. mila.artemis@gmail.com Дюрба Д. В. dinka336337@gmail.com Вигранка Т. В. tanya.vygranka@gmail.com Лебедь Ю. Ф. lebed.j.f@gmail.com
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу
Консультації	Відповідно до графіку консультацій з 9.00 до 17.00

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) I рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» освітньої програми «Фізична терапія, ерготерапія».

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Дисципліна вивчається протягом двох семестрів на першому році навчання. Матеріал поділено на два структурні розділи. Програмою передбачено 44 годин практичних занять та 46 годин самостійної роботи студентів. Формою контролю вивчення дисципліни є диференційований залік.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є латинська мова та медична термінологія.

Міждисциплінарні зв'язки: Вивчення дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» ґрунтується на знанні рідної мови, іноземних мов. Інтегрується в процесі вивчення з анатомією людини, гістологією з цитологією та ембріологією, медичною біологією, медичною хімією, фармакологією, дисциплінами професійної та практичної підготовки в обсязі, необхідному для розуміння та засвоєння термінів згаданих вище дисциплін.

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації освітнього процесу вищої освіти.

Навчальна дисципліна належить до нормативних дисциплін.

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння граматики мови викладання (українська для вітчизняних студентів; англійська для іноземних студентів).

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» є оволодіння студентом загальними та фаховими компетентностями, які дадуть змогу послуговуватися латинською мовою та медичною термінологією в необхідному для спеціальності обсязі.

1.2. Основним завданням вивчення дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» є засвоїти латинський алфавіт і особливості читання. Навчитися користуватись латино-українським словником, відбирати лексичний матеріал для моделювання термінів та граматичний матеріал для моделювання термінів з різними типами означень. Засвоїти парадигму іменників I–V відміни та прикметників I–III відміни. Моделювати анатоно-гістологічні терміни та з робити двосторонній переклад виразів іменниками I–V відміни та прикметниками I–III відміни, дієприкметниками теперішнього часу активного стану в різних відмінках однини та множини. Знати і уміти аналізувати складні клінічні терміни. Вивчення граматичної структури рецепту, правила виписування рецепту, розгорнуті та скорочені прописи рецептів. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей:**

Інтегральна: Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого- педагогічних наук.

Загальні:

- ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 07. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 08. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК 09. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні):

СК.01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.

СК 02. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.

СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції додатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

- СК 04. Здатність враховувати медичні, психолого- педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.
- СК 05. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.
- СК 06. Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати.
- СК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.
- СК 11. Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.
- СК 12. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.
- СК 14. Здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії.

Програмні результати навчання:

- ПРН 01. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.
- ПРН 02. Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).
- ПРН 03. Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.
- ПРН 09. Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.
- ПРН 10. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності.
- ПРН 11. Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності.
- ПРН 12. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.
- ПРН 13. Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.
- ПРН 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

Результати навчання для дисципліни:

- знати коротку історію латинської мови і розвитку медичної термінології,
- читати і писати латинською мовою;
- орфографічно правильно записувати медичні (анатомічні, гістологічні, клінічні) та фармацевтичні терміни;
- користуватися латинським словником відповідно до латинського алфавіту;
- аналізувати іменники і прикметниками за граматичними категоріями;
- засвоїти парадигми іменників I-V відміни в однині і множині;
- засвоїти парадигми прикметників I-III відміни в однині і множині;
- описати структуру анатомо-гістологічних термінів;
- продемонструвати знання основних моделей побудови анатомо-гістологічних, клінічних та фармацевтичних термінів;
- виконувати двосторонній переклад виразів з іменниками і прикметниками в різних відмінках однини і множини;
- співвідносити терміноелементи грецького походження із латинськими назвами органів тіла людини;
- виділяти значущі морфеми у клінічних та анатомічних термінах та знати їхнє лексичне значення;
- застосовувати правила граматичного оформлення записів у рецептах;
- диференціювати простий та розгорнутий способи виписування рецептів на різні лікарські форми;
- використовувати греко-латинські медичні терміни в практичній діяльності фахівця;
- виписувати рецепти на будь-яку лікарську форму простим (скороченим) і розгорнутим способом;
- правильно записувати в рецепті тривіальні назви лікарських засобів, назви кислот, оксидів, солей та складних ефірів;
- користуватися ботанічною номенклатурою.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3,0 кредитів ЄКТС.

Розділ дисципліни 1. Латинська мова та медична термінологія

Структурна частина 1. Лексико-граматичне забезпечення теми «Фонетика. Структура анатомо-гістологічних термінів»

Фонетика. Системне вивчення іменників і прикметників I-II відміни***Тема 1. Вступ. Латинський алфавіт. Класифікація звуків. Дифтонги***

Нарис історії латинської мови та її роль у розвитку світової культури.

Зв'язок латинської мови зі старогрецькою. Роль латинської і грецької мов у

творенні медичної термінології. Латинський алфавіт. Класифікація звуків (голосні, приголосні). Дифтонги.

Тема 2. Граматичні категорії іменника.

Граматичні категорії іменників: рід, число, відмінок. Значення відмінків у латинській мові. Визначення відмін за закінченням родового відмінка однини. Форма запису іменників у словнику.

Тема 3. Латинський прикметник. Граматичні категорії. Прикметники I-II відміни. Узгодження іменників і прикметників

Граматичні категорії прикметника: рід, число відмінків. Місце прикметника при побудові термінів (узгоджене означення). Поділ прикметників на групи. Словникова форма прикметників першої групи. Структура анатомо-гістологічних термінів. Поняття про узгоджене і неузгоджене означення.

Тема 4. Прикметники III відміни.

Загальна характеристика прикметників III відміни. Особливості вживання прикметників вищого ступеня порівняння в анатомічній термінології.

Тема 5. Іменники I-II відміни в анатомічній термінології. Утворення Pluralis. Прикметники I-II відміни. Утворення Pluralis.

Моделі анатомо-гістологічних термінів, до складу яких входять іменники I-II відміни у формах однини та множини

Тема 6. Прикметники I-II відміни. Утворення Pluralis.

Моделі анатомо-гістологічних термінів, до складу яких входять іменники та прикметники I-II відміни у формах однини та множини

Тема 7. III відміна іменників. Основні відомості. Відмінювання іменників чоловічого роду

Основна ознака іменників III відміни. Рівноскладові і нерівноскладові іменники. Знаходження основи. Форма запису в словниках. Визначення роду іменників III відміни.

Поняття про три групи (типи) іменників III відміни: приголосну, голосну, мішану. Характерні закінчення іменників чоловічого роду, їх відмінювання. Найуживаніші винятки з правила про чоловічий рід. Лексика.

Тема 8. III відміна іменників. Відмінювання іменників жіночого роду.

Характерні закінчення іменників жіночого роду, їх відмінювання. Найуживаніші винятки з правила про жіночий рід. Особливості відмінювання іменників жіночого роду на «*sis*», а також латинських слів типу *febris* та ін. Лексика.

Тема 9. III відміна іменників. Відмінювання іменників середнього роду.

Відмінювання іменників середнього роду, закінчення іменників середнього роду. Особливості відмінювання деяких слів середнього роду – *vas, gramma etc.* Лексика.

Тема 10. Прикметники III відміни. IV та V відміни іменників.

Утворення множини прикметників III відміни. Прикметники найвищого ступеню порівняння. Узгодження іменників і прикметників в анатомо-гістологічній термінології. Лексика.

Особливості вживання іменників IV та V відміни в анатомо-гістологічній термінології. Лексика.

Тема 11. Підсумковий контроль за матеріалом тем 1-10

Структурна частина 2. Лексико-граматичне забезпечення теми «Клінічна та фармацевтична термінологія».

Клінічна термінологія. Словотвір.

Тема 12. Клінічна термінологія. Грецькі дублети латинських термінів.

Правила словотвору клінічних термінів з використанням суфіксів і грецьких дублетів.

Тема 13. Суфіксальний спосіб творення у клінічній термінології.

Основні суфікси іменників та прикметників, які використовуються у клінічній термінології.

Тема 14. Префіксальний та суфіксально-префіксальний способи творення у клінічній термінології.

Правила словотвору клінічних термінів з використанням префіксів і грецьких дублетів

Тема 15. Кінцеві терміоеlementи у клінічній термінології.

Правила словотвору клінічних термінів з використанням кінцевих терміоеlementів.

Тема 16. Початкові терміоеlementи у клінічній термінології.

Правила словотвору клінічних термінів з використанням початкових терміоеlementів.

Фармацевтична термінологія.

Тема 17. Структура фармацевтичного терміну. Тривіальні назви лікарських засобів.

Хімічні і тривіальні назви лікарських засобів. Виписування назв лікарських засобів. Частотні відрізки у назвах лікарських засобів.

Тема 18. Рецепт. Структура і форма рецепту.

Рецепт як документ. Структура рецепта. Граматична структура рецептурної фрази. Правила виписування рецептів. Розгорнуті і скорочені прописи рецептів. Додаткові написи в рецептах. Сталі рецептурні вирази.

Тема 19. Латинська хімічна номенклатура.

Назви елементів, кислот, оксидів, закисів, солей, складних ефірів.

Тема 20. Ботанічна номенклатура.

Фармацевтичні та ботанічні назви у медичній термінології

Тема 21. Підготовка до диференційованого заліку.

Виконання тренувальних вправ та тестових завдань

Тема 22. Диференційований залік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-	Характеристика навчальної дисципліни
-------------------------	--	--------------------------------------

	кваліфікаційний рівень	денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 227 «Фізична терапія, ероготерапія»	Рік підготовки:	
		1-й	
		Семестр	
		1-й	2-й-
		Лекції	
		-	-
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 44 самостійної роботи студента – 46	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Практичні, семінарські	
		22 год.	22 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		24 год.	22 год.
		Індивідуальні завдання: виконуються як один з видів самостійної роботи	
		Вид контролю:	
		залік	диф. залік

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів дисципліни і тем	Кількість годин					
	денна форма навчання					
	усього	У тому числі				
л		п	лаб	Інд.	срс	
1	2	3	4	5	6	7
Розділ дисципліни 1. Латинська мова та медична термінологія	90	-	44	-	-	46
Структурна частина 1. Лексико-граматичне забезпечення теми «Фонетика. Структура анатоми-гістологічних термінів»						
<i>Фонетика. Системне вивчення іменників і прикметників I-II відміни</i>						
Тема 1. Вступ. Латинський алфавіт. Класифікація звуків. Наголос.	2	-	2	-	-	-
Тема 2. Граматичні категорії іменника.	4	-	2	-	-	2
Тема 3. Латинський прикметник. Граматичні категорії. Узгодження іменників і прикметників	4	-	2	-	-	2
Тема 4. Прикметники III відміни.	4	-	2	-	-	2

Тема 5. Іменники I–II відміни в анатомічній термінології. Утворення Pluralis.	5	-	2	-	-	3
Тема 6. Прикметники I–II відміни. Утворення Pluralis.	4		2			2
<i>Системне вивчення іменників та прикметників III відміни</i>						
Тема 7. III відміна іменників. Основні відомості. Відмінювання іменників чоловічого роду	6	-	2	-	-	4
Тема 8. III відміна іменників. Відмінювання іменників жіночого роду.	5	-	2	-	-	3
Тема 9. III відміна іменників. Відмінювання іменників середнього роду.	4		2			2
Тема 10. Прикметники III відміни. IV та V відміни іменників.	4	-	2	-	-	2
Тема 11. Підсумковий контроль за матеріалом тем 1-10	4	-	2	-	-	2
Усього за структурною частиною 1	46		22			24
Структурна частина 2. Лексико-граматичне забезпечення теми «Клінічна та фармацевтична термінологія»						
<i>Клінічна термінологія. Словотвір.</i>						
Тема 12. Клінічна термінологія. Грецькі дублети латинських термінів.	4	-	2	-	-	2
Тема 13. Суфіксальний спосіб творення у клінічній термінології.	4	-	2	-	-	2
Тема 14. Префіксальний та префіксально-суфіксальний способи творення у клінічній термінології.	4	-	2	-	-	2
Тема 15. Кінцеві терміоеlementи у клінічній термінології.	5	-	2	-	-	3
Тема 16. Початкові терміоеlementи у клінічній термінології.	4	-	2	-	-	2
<i>Фармацевтична термінологія</i>						
Тема 17. Структура фармацевтичного терміну. Тривіальні назви лікарських засобів.	4	-	2	-	-	2
Тема 18. Рецепт. Структура і форма рецепту.	6	-	2	-	-	4
Тема 19. Латинська хімічна номенклатура.	6	-	2	-	-	4

Тема 20. Ботанічна номенклатура.	3	-	2	-	-	1
Тема 21. Підготовка до диференційованого заліку	2	-	2	-	-	-
Тема 22. Диференційований залік	2	-	2	-	-	-
Усього за структурною частиною 2	44	-	22	-	-	22
Усього	90	-	44	-	-	46

4. Теми лекцій

Лекції учбовим планом не передбачено.

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття учбовим планом не передбачено.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ. Латинський алфавіт. Класифікація звуків. Наголос	2
2.	Граматичні категорії іменника.	2
3.	Латинський прикметник. Граматичні категорії. Узгодження іменників і прикметників	2
4.	Прикметники III відміни	2
5.	Іменники I–II відміни в анатомічній термінології. Утворення Pluralis..	2
6.	Прикметники I–II відміни. Утворення Pluralis	2
7.	III відміна іменників. Основні відомості. Відмінювання іменників чоловічого роду	2
8.	III відміна іменників. Відмінювання іменників жіночого роду.	2
9.	III відміна іменників. Відмінювання іменників середнього роду.	2
10.	Прикметники III відміни. IV та V відміни іменників.	2
11.	Підсумковий контроль за матеріалом тем 1-10	2
12.	Клінічна термінологія. Грецькі дублети латинських термінів.	2
13.	Суфіксальний спосіб творення у клінічній термінології.	2
14.	Префіксальний та префіксально-суфіксальний способи творення у клінічній термінології.	2
15.	Кінцеві терміоеlementи у клінічній термінології.	2
16.	Початкові терміоеlementи у клінічній термінології.	2
17.	Структура фармацевтичного терміну. Тривіальні назви лікарських засобів.	2
18.	Рецепт. Структура і форма рецепту.	2
19.	Латинська хімічна номенклатура.	2
20.	Ботанічна номенклатура.	2
21.	Підготовка до диференційованого заліку	2
22.	Диференційований залік	2

Усього	44
--------	----

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття учбовим планом не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Фонетика. Довгі та короткі склади. Наголос. Іменник. Система латинського іменника. Граматичні категорії латинською мовою. Словникова форма. Поняття “науковий термін”. Структура анатомо-гістологічних термінів. Визначення та характеристика відміни та основи іменника. Називний і родовий відмінок, їх роль у побудові термінів. Закінчення називного та родового відмінків однини. Визначення відміни і основи іменників. Способи перекладу. Неузгоджене означення. Переклад анатомо-гістологічних термінів в <i>Singularis</i> .	2
2	Система латинського прикметника. Поділ прикметників на групи (I – II, III відміни), Системне вивчення прикметників I групи. Словникова форма. Узгоджене означення. Переклад анатомо-гістологічних термінів (однина).	2
3	Системне вивчення прикметників II групи (III відміна), прикметники з ознакою “малий”, “великий”, “верхній”, “нижній”, “передній”, “задній”). Словникова форма прикметників II групи.	2
4	Морфологічна та синтаксична структура дво- і кількаслівного анатомо-гістологічного терміну з різними типами означень. Системне вивчення прикметників I і II груп. Узгодження прикметників I-II та III відміни з іменниками I та II відмін в <i>Sing.</i> і <i>Plur.</i>	2
5	Іменники I та II відміни. Лексика. Утворення <i>Pluralis</i> . Правило середнього роду. Переклад анатомічних термінів різних моделей в <i>Sing.</i> і <i>Plur.</i>	2
6	Системне вивчення прикметників I групи. Лексика. Діеприкметники минулого часу пасивної форми. Сталі вирази. Переклад термінів в <i>Sing.</i> і <i>Plur.</i>	2
7	III відміна. Загальні відомості. Знаходження основи, типи, парадигми всіх родів. Типи відмінювання. .	2
8	III відміна. Родові закінчення чоловічого, жіночого, середнього родів та винятки з правил.	2
9	Прикметники III відміни 2ї групи та ступені порівняння. Діеприкметники теперішнього часу активного стану.	2

	Узгодження прикметників I групи з іменниками III відміни. Переклад анатомо-гістологічних термінів.	
10	Прикметники I та II відміни. Переклад термінів у Pluralis	1
11	III відміна іменників. Приголосний тип. Родові закінчення чоловічого роду та винятки з правил. Лексика.	1
12	III відміна. Родові закінчення жіночого роду та винятки з правил. Лексика. Особливості відмінювання деяких слів. Сталі вирази. Переклад анатомо-гістологічних термінів.	1
13	III відміна. Родові закінчення середнього роду та винятки з правил. Голосний тип. Особливості відмінювання деяких слів середнього роду. Сталі вирази. Переклад анатомо-гістологічних термінів.	1
14	Практичні вправи з перекладу анатомо-гістологічних термінів (іменники III відміни) на базі вивченої лексики. Прикметники III відміни 2 групи та ступені порівняння. Дієприкметники теперішнього часу активного стану. Переклад анатомо-гістологічних термінів	2
15	Структурні моделі клінічних термінів. Поняття «терміноелемент».	2
16	Суфіксальний спосіб утворення клінічних термінів.	2
17	Префіксальний та префіксально-суфіксальний способи термінотворення. Частина 1. Грецькі префікси	1
18	Префіксальний та префіксально-суфіксальний способи термінотворення. Частина 2. Латинські префікси.	1
19	Складні клінічні терміни. Грецько-латинські дублети визначення органів, тканин, судин, секретів та кінцеві терміноелементи, що визначають навчання, методи діагностичних обстежень, лікування, страждання, захворювання.	2
20	Складні клінічні терміни. Грецько-латинські дублети визначення фізіологічних та патологічних процесів. Кінцеві терміноелементи, що вказують на різновиди оперативних втручань.	1
21	Клінічна термінологія. Складні терміни. Початкові терміноелементи з ознакою фізичних властивостей, якості та інш. Самостійна робота з аналізу складних термінів та їх творенню.	2
22	Загальні відомості про фармацевтичну термінологію. Структурні моделі фармацевтичних термінів. Тривіальні назви лікарських засобів. Назви груп лікарських засобів за їх фармакологічною дією. Дієслово у рецепті. Рецептурні фрази та спеціальні вирази.	2
23	Рецепт та його структура. Дві моделі рецептурного пропису.	2
24	Тверді, м'які та рідкі лікарські форми, виписування їх у	2

	рецепті. Рецептурні скорочення.	
25	Хімічна термінологія. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів. Назви закисів.	2
26	Назви солей та складних ефірів. Виписування рецептів з назвами хімічних сполук.	2
27	Латинські назви рослин та їх частин. Назви лікарських форм з рослинною сировиною, виписування рецептів.	1
	Усього	46

9. Індивідуальні завдання та завдання для самостійної роботи

Бали	Вид роботи
10	Участь у всеукраїнській науковій конференції, призові місця на Всеукраїнській олімпіаді з латинської мови (II тур)
9	Публікація статті
8	Призові місця на міжнародній університетській конференції
7-5	Участь у кафедральній конференції, активна участь у СНТ
6-4	Призові місця на кафедральній олімпіаді з латинської мови (I тур)
3	Наочне обладнання (таблиці, схеми, плакати)
2-1	Реферати

Підготовка до практичних занять. Опрацювання матеріалу за опорним конспектом. Робота з допоміжною літературою. Пошукова та аналітична робота зі словником. Виконання вправ на переклад.

10. Політика викладача (кафедри) Академічні очікування від студентів/-ок Вимоги до курсу

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно з графіком на інформаційному стенді кафедри)

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Ставити питання до викладача – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення в аудиторії, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,

- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Поведінка в аудиторії

Основні «так» та «ні»

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від студенток/-ів).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Плагіат та академічна доброчесність

Кафедра латинської мови та медичної термінології підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

11. Методи навчання

Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (пояснювально-ілюстративний; репродуктивний)

Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності (проблемного викладу; частково-пошуковий);

Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

12. Методи контролю

Поточний контроль: самостійні роботи, тести.

Підсумковий контроль: диференційований залік («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

13 Оцінювання успішності навчання студентів за ЕСТС організації навчального процесу

Оцінювання студентів проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу у ХНМУ»

13.1 Оцінювання поточної навчальної діяльності

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів...» (таблиця 1)

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни та підсумкового заняття (ПЗ) студенту виставляється оцінка за національною 4-бальною шкалою.

Підсумковий бал за ПНД у семестрі визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 1.

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються ДЗ)

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

13.2 Проведення та оцінювання диференційованого заліку.

Диференційований залік проводиться викладачем групи на останньому практичному занятті. Він передбачає оцінювання засвоєння практичних навичок та теоретичних знань за всіма темами дисципліни.

Критерії оцінювання практичних навичок і теоретичних знань (табл. 2, 3).

Таблиця 2

Критерії оцінювання практичних навичок

Кількість навичок	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами практичної частини	За кожну практичну навичку студент одержує від 5 до 8 балів, що відповідає: «5» - 8 балів; «4» - 6,5 балів; «3» - 5 балів.
1	8	6,5	5		
2	8	6,5	5		
3	8	6,5	5		
4	8	6,5	5		
5	8	6,5	5		
	40	32,5	25		

Таблиця 3

Критерії оцінювання теоретичних знань

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна відповідь за білетами, які включають теоретичну частину дисципліни	За кожну відповідь студент одержує від 5 до 8 балів, що відповідає: «5» - 8 балів; «4» - 6,5 балів; «3» - 5 балів.
1	8	6,5	5		
2	8	6,5	5		
3	8	6,5	5		
4	8	6,5	5		
5	8	6,5	5		
	40	32,5	25		

13.3. Оцінка з дисципліни визначається як середнє арифметичне балів ПНД за всі семестри, протягом яких вивчалась дисципліна, які переводяться у 120-бальну шкалу ECTS з додаванням балів, одержаних безпосередньо на диференційованому заліку або іспиті.

13.4. Технологія оцінювання дисципліни

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

14. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма дисципліни;
2. Плани практичних занять та самостійної роботи студентів;
3. Методичні розробки для викладача;
4. Методичні вказівки до практичних занять для студентів;
5. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
6. Тестові та контрольні завдання до практичних занять;
7. Питання та завдання до контролю засвоєння розділів 1. Лексико-граматичне забезпечення теми «Фонетика. Структура анатомо-гістологічних термінів» та 2. Лексико-граматичне забезпечення теми «Клінічна та фармацевтична термінологія»;
8. Перелік питань до диф. заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час диф. заліку.

15. Рекомендована література

Базова

1. Дерев'янченко Н. В. Латинська мова та медична термінологія : навчальний посібник (для студентів вищих мед. навч. закладів) / Дерев'янченко Н. В., Литовська О.В. – Харків : ХНМУ, 2017. – 172 с.
2. Латинська мова та медична термінологія. Частина І. Анатомічна термінологія (для студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія») : робочий зошит / упор.: Дерев'янченко Н. В., Литовська О.В., Новікова Т. А, – Харків : ХНМУ, 2019. – 66 с.
3. Латинська мова та медична термінологія. Частина ІІ. Клінічна та фармацевтична термінологія (для студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія»): робочий зошит / упор.: Дерев'янченко Н. В., Литовська О.В., Новікова Т. А. – Харків : ХНМУ, 2019. – 84 с.
4. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології: [Навчальний посібник для студ. 1 курсу мед. навч. закл.] / І. Р. Іоненко. – Х.: ХНМУ, 2014. – 100 с.
5. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) : навч. посібник // під ред. Черкасов В. Г., Бобрик І.І., Гумінський Ю. Й. – Вінниця : Нова книга, 2010. – 388 с.

Допоміжна

1. Латинська мова та основи медичної термінології : національний підручник / за ред. Л. Ю. Смольської. К. : ВСВ «Медицина», 2016. 470 с.
2. Світлична Є. І. Латинська мова. Підручник // Є. І. Світлична, І. О. Толок. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.
3. Українсько-латинський та латинсько-український словник. – Львів: Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2002.
4. Чернявский М. Н. Латинский язык и основы фармацевтической терминологии / М. Н. Чернявский. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2014. – 448 с.
5. Шевченко Є. М. Латинська мова і основи медичної термінології, посібник для учнів медичних училищ. — К. : Вища шк., 2008.
6. Stedman's Medical Dictionary. - Twenty-Eighth edition. - Stedman's, 2005. – 2100 р.

16. Інформаційні ресурси

FIPAT. Terminologia Anatomica. 2nd ed. FIPAT.library.dal.ca. Federative International Programme for Anatomical Terminology, 2019. URL: <https://fipat.library.dal.ca/TA2/?fbclid=IwAR2IFSXJYgnJ7WfAys3eJEvis2sy91FKCidcdrV3CeHGbBN4lLbK5BfOiXA>

Електронна адреса: kaflatkhnmu@gmail.com

17. Перелік питань до диференційованого заліку

Загальні питання

1. Латинський алфавіт. Правила читання дифтонгів та диграфів.

2. Граматичні категорії латинського іменника. Принципи визначення відміни та роду іменника.
3. Правила постановки наголосу в латинській мові.
4. Іменники I відміни. Граматичні ознаки. Визначення основи. Відмінювання в однині і множині.
5. Іменники II відміни. Граматичні ознаки. Відмінювання в однині та множині.
6. Прикметники I і II відміни. Граматичні ознаки. Узгодження з іменниками. Відмінювання в однині та множині.
7. Іменники III відміни. Загальна характеристика. Визначення основи
8. Прикметники III відміни з двома закінченнями. Визначення основи.
9. Прикметники III відміни з одним закінченням. Визначення основи.
10. Іменники IV та V відміни. Відмінювання в однині та множині.
11. Правило середнього роду. Відмінювання іменників середнього роду різних відмін в однині та множині.
12. Вищий ступінь порівняння прикметників. Визначення основи.
13. Слова грецького походження у клінічній та фармацевтичній термінології. Особливості відмінювання.

Клінічна термінологія

1. Структура клінічного терміна.
2. Багатослівні клінічні терміни.
3. Переклад та пояснення клінічного терміна.
4. Суфіксальний спосіб творення у клінічній термінології. Основні суфікси іменників.
5. Суфіксальний спосіб творення у клінічній термінології. Основні суфікси прикметників.
6. Значення суфікса -genus, a, um у клінічній термінології.
Префіксальний спосіб творення в клінічній термінології.
7. Префікси із локальним значенням.
8. Префікси із числовим значенням латинського та грецького походження.
9. Латинські та грецькі префікси на позначення розміру та кількості.
10. Префікси на позначення оболонок органів.
11. Префікси із часовим значенням.
12. Префікси на позначення міри вияву ознаки.
13. Латинські та грецькі префікси на позначення відсутності, усунення та послаблення вияву ознаки.
14. Особливості вживання префікса meso-.
15. Омонімічні префікси in-. Фонетичні зміни на межі префікса та кореня.
Осново- та словоскладання в клінічній термінології.
16. Кінцеві та початкові терміноелементи на позначення крові та сечі.
17. Терміни на позначення вмісту повітря, гною, води, крові в органі.
18. Кінцеві терміноелементи на позначення опер тативного втручання.
19. Позначення стану тонусу та артеріального тиску в клінічній термінології.

20. Кінцеві терміноелементи на позначення патологічних станів.
21. Особливості уживання терміноелементів -stenosis, -necrosis, -spasmus, -stasis.
22. Кінцеві терміноелементи на позначення методів лікування та діагностики.
23. Значення терміноелемента -stomia.
24. Особливості вживання термінів на позначення різних видів трансплантацій та пластичних операцій.
25. Терміни на позначення обсягу формених елементів крові.
26. Омонімічні терміноелементи.
27. Початкові терміноелементи на позначення кольору.
28. Початкові терміноелементи на позначення фізичних характеристик.

Фармацевтична термінологія

1. Структура фармацевтичного терміна.
2. Поняття лікарського засобу та лікарської форми. Рідкі лікарські форми
3. Дієслово у фармацевтичній термінології.
4. Вживання прийменників та сполучників в медичній термінології. Рецептурні вирази з прийменниками.
5. Назви лікарських засобів (хімічні, умовні, торгові).
6. Тривіальні назви лікарських засобів.
7. Поняття частотного відрізка. Частотні відрізки, що вказують на фармакологічну дію лікарського засобу.
8. Поняття частотного відрізка. Частотні відрізки, що вказують на хімічний склад лікарського засобу.
9. Поняття частотного відрізка. Частотні відрізки, що вказують на сировину та походження лікарського засобу.
10. Утворення назв фармакологічних груп лікарських засобів.
11. Поняття лікарської форми. Їхні різновиди.
12. Основні моделі рецептурного пропису.
13. Основні рецептурні вирази з дієсловами.
14. Правила щодо позначення обсягу лікарських засобів у рецепті.
15. Тверді лікарські форми та особливості їх виписування у рецепті.
16. М'які лікарські форми та особливості їх виписування у рецепті
17. Рідкі лікарські форми у рецепті. Особливості позначення їх обсягу.
18. Аббревіація у фармацевтичній термінології.
19. Вживання великої літери у фармацевтичних термінах та рецепті.
20. Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів.
21. Латинські назви кислот. Органічні та неорганічні кислоти у рецепті.
22. Назви оксидів та закисів. Рецепти із ними.
23. Латинські назви солей. Солі та складні ефіри у рецепті.
24. Натрієві та калієві органічні солі. Особливості написання.
25. Ботанічна номенклатура. Назви частин рослини.
26. Моделі утворення назв відварів та настоїв.
27. Особливості назв деяких олій. Рецепти із ними.
28. Особливості виписування рецептів із лікарськими зборами.